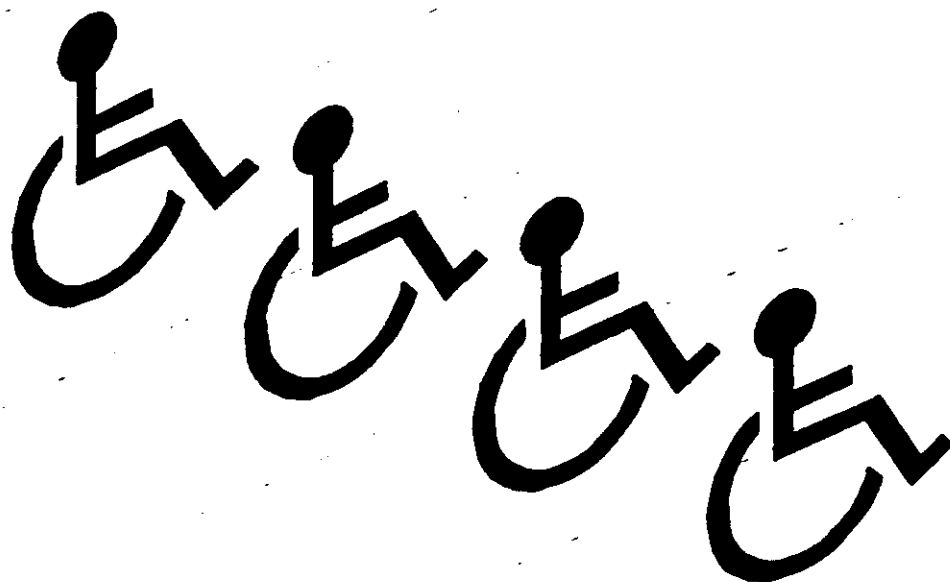

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència
Comitè Assessor del President

246

**Deu anys de la Llei d'Integració
Social dels Minusvàlids**

Present i futur

Principis generals

Ponent : Josep Mª Jarque i Jutglar

"... all wår green, and Delta children wear khaki. Oh no, I don't want play with Delta children. An Epsilons are still worse. They're too stupid to be able to read or write. Besides, they wear black, which is such a beastly colour. I'am so glad I'am Beta."

Brave New World. - Aldous Huxley

Els principis generals

Els principis que inspiren la Llei d'Integració Social dels Minusvàlids (LISMI), es fonamenten en el reconeixement explícit que l'article 49 de la Constitució Espanyola fa de la condició de ciutadà per a qualsevol disminuït i, per tant, l'atorgament de la capacitat jurídica per a gaudir dels mateixos drets fonamentals que, en el seu Títol primer garanteix a tots els ciutadans.

Aquests drets fonamentals són: el dret a la igualtat davant la llei, a la vida i a la integritat física i moral, a la llibertat religiosa, a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge, a elegir la residència i a circular pel territori nacional, el dret d'expressió i d'associació, de participació activa en la vida pública, el dret a la tutela efectiva dels jutges i els tribunals, a l'educació i a la seva gratuïtat en el nivell obligatori, al treball, a la protecció de la salut, a una vivenda digna, a contreure matrimoni, a la propietat privada, etc.

Hem fet una enumeració gairebé exhaustiva d'aquests drets, ja que sovint no són viscuts per gaire gent com a plenament aplicables a totes i cada una de les persones disminuïdes. Volem que quedi ben clar que la Constitució no n'exclou cap. Per tant, les reconeix totes com a ciutadans i ciutadanes de ple dret.

Per dir-ho amb les mateixes paraules emprades pel diputat Ramon Trias i Fargas, en el seu discurs de defensa de la LISMI davant el Congrés del Diputats: "se buscan soluciones para unos ciudadanos tan ciudadanos como los demás. Los minusválidos no piden compasión, piden justicia".¹

---

¹Homenatge a Ramon Trias i Fargas
Parlaments i Conferències 1967-1989
Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència. 1991

Diferències amb les etapes anteriors a la proclamació de la Constitució

En les etapes anteriors a la proclamació formal d'aquests drets, la persona disminuïda no era subjecte de dret, sinó que, en el millor dels casos, era simplement objecte de caritat, de beneficència, de protecció, de compassió i de llàstima per part dels seus coetanis.

No podem oblidar que l'atenció d'aquestes persones ve determinada, en cada moment de la història de la humanitat, per factors molt diversos. Uns d'ordre endogen, entre els quals podríem destacar l'especificitat del retard o disminució de cada subjecte en concret, i uns altres d'ordre exogen, entre els quals, els més rellevants són, les exigències del medi familiar i social i el tipus de nucli cultural i econòmic en què es troben immersits.

El procés d'evolució seguit per les societats industrialitzades cap a una societat tecnològica i extremament competitiva, a la qual ens veiem abocats de forma irreparable, les ha portat a un àmbit comunitari altament agressiu per a aquestes persones, on les exigències socials són cada vegada més grans.

Per altra banda encara són molts els sectors de la societat que continuen veient les persones disminuïdes com una amenaça econòmica perquè, a més de representar una càrrega per a les seves famílies, impliquen una inversió no rendible per al conjunt social.

És davant d'aquests canvis en les estructures socials quan es van formular, als inicis d'aquest segle, els principis que havien de regir l'atenció dels disminuïts, als països més evolucionats, fins la darrerria dels anys cinquanta:

- Protegir la persona disminuïda de la societat.*
- Protegir la societat del disminuït.*
- Descarregar la família d'aquest pes.*

Aquella societat, i les seves exigències de tipus econòmic i estructural, van donar lloc a una categoria de "població sobrera" (A.Fierro, 1976)² que no encaixava amb les noves formes de producció i, encara menys, amb la filosofia de la competitivitat a ultrança de la societat contemporània. Calia, doncs, i com a mínim, protegir-la.

---

²A. Fierro. *El derecho a ser hombres*. Sedmay Edicions. 1977

Parò també era necessari, tranquil·litzar la consciència de la societat. D'aquesta manera crearen institucions especialitzades, la majoria de les vegades tancades i allunyades dels nuclis urbans. Institucions segregades i segregadores per la seva mateixa concepció.

Els pocs professionals que s'hi dedicaven centraven tots els seus esforços en la recerca i l'anàlisi de les síndromes i el tractament dels dèficits, la qual cosa conduiria més endavant a una categoriaització sistemàtica d'escàs valor quant a l'anàlisi etiològica i totalment nul·la pel que fa a respondre globalment, amb un mínim de qualitat, a les necessitats del subjecte. A una especialització de les institucions, sense cap mena de solidesa ni efectivitat. A un etiquetatge dels subjectes, sense cap més resultat tangible que el de potenciar la porosa, ja de per si endèmica, dels aparells burocràtics i, a la vegada, estigmatitzar unes persones, condicionant arbitràriament tant la seva capacitat com el seu futur a uns esquemes diagnòstics estereotipats.

En qualsevol cas hauran de passar molts anys perquè alguns professionals comencin a descobrir-hi en el disminuït, un subjecte amb unes necessitats a les quals cal donar resposta individualment, de forma personalitzada, sense per això separar-lo del grup natural al qual pertany per edat o condició social, una persona amb capacitat de desenvolupament i d'integració a la societat, la qual només espera que se li donin la possibilitat i els mitjans necessaris per aconseguir-ho.

Hauran de passar encara molts més anys per desterrar uns criteris professionals que consideraven els disminuïts com a "casos".

Casos que són objecte d'assistència, de tractaments, de rehabilitacions, les quals, sovint, com diu Lou Brown(1989)³, sembla que s'adrecen més a donar feina a alguns especialistes que a satisfer les necessitats reals del "pacient", mai més ben dit, ja que, d'aquesta manera, poden assolir la categoria de pacients crònics, en el sentit etimològic d'ambdós mots.

Aquesta forma d'actuació professional, conscientment o inconscientment, també va servir per proporcionar una coartada "científica" a la filosofia imperant en el conjunt de la societat.

---

³Lou Brown, ■ Jornades Internacionals sobre la síndrome de Down
Barcelona, 1989

Del no reconeixement al reconeixement formal

Amb la proclamació de la Constitució, la persona disminuïda passa a ser reconeguda com a ciutadà. Aquest és el pas de gegant entre una situació i l'altra, ja que significa un reconeixement formal el qual, si més no, obre les portes a un procés cap al reconeixent real dels drets que li corresponen.

Així, doncs, el principi fonamental en què es basa la Llei d'Integració Social del Minusvàlid, i que inspira el seu articulat, és el següent: El minusvàlid, en tant que ciutadà, és subjecte de dret.

El fet de ser minusvàlid només és el determinant de la manera com les lleis ordinàries i els seus reglaments d'aplicació, els serveis públics i privats de la salut, educació, cultura, treball, transport, etc., en una paraula, la societat en general, s'han d'adaptar per poder respondre adequadament a aquests drets. I això mentre s'estableixen, alhora, els mitjans apropiats per fer front a les necessitats especials de cada subjecte derivades d'una disminució, més o menys, greu de les seves capacitats psíquiques, físiques, o sensorials.

Per altra banda, el minusvàlid té dret a que li siguin satisfetes aquestes necessitats al mateix nivell de qualitat amb què són ateses necessitats semblants de la resta de ciutadans.

Cal insistir-hi, no per ésser minusvàlid, que només incidirà en la manera de respondre-hi i en els límits que cada disminució comporta, sinó perquè, com a ciutadà, hi té el mateix dret que un altre i, per tant, les limitacions al seu gaudi no haurien de provenir mai de les normes reglamentàries d'aplicació de les lleis, sinó, en tot cas, de les limitacions inherents a les característiques i gravetat de la disminució que pateix cada persona en concret.

Principis operatius

El principi constitucional suara esmentat constitueix l'eix central al voltant del qual giren, com els radis d'una roda, els quatre principis operatius⁴ que han inspirat el procés d'evolució seguit als països més avançats en l'atenció a les persones disminuïdes:

Els principis de:

- Normalització i sectorització dels serveis***
- Integració***
- Individualització***

---

⁴*Aquests principis van ser introduïts, per primera vegada, en document oficial a Espanya, l'any 1976, pels ponents del "Plan Nacional de Educació Especial", Alfredo Florro, Josep Ma. Jarque i Ma. Luisa Ramón-Laca".*

Principi de normalització dels serveis

Un minusvàlid té dret, per exemple, a la salut - principi constitucional - com qualsevol altre ciutadà. El ciutadà obté normalment resposta a aquest dret a través del sistema sanitari ordinari. És, doncs, també en el sistema sanitari ordinari, on el minusvàlid ha de trobar resposta a les seves necessitats sanitàries (principi operatiu subsidiari de normalització dels serveis).

A tothom li sembla normal que un minusvàlid, sigui quina sigui la seva disminució, quan està malalt, vagi als serveis sanitaris ordinaris tant si s'ha de guarir d'una grip com si ha de ser intervingut quirúrgicament o ha de rebre un tractament rehabilitador.

Per tant, el sistema sanitari ordinari ho haurà de preveure, no solament en el desenvolupament reglamentari de la normativa per la qual es regeix, sinó també en la seva organització, en la composició de les seves estructures, en les característiques de les instal·lacions i en els equipaments, com també en el nombre i tipologia del personal.

Podem dir que el principi de normalització s'ha aplicat correctament en un determinat servei, quan un minusvàlid hi rep resposta adequada a les seves necessitats especials amb el mateix nivell de qualitat amb què és atès un altre ciutadà. Ni més ni menys.

Es compleix amb aquest principi de normalització, quan una persona disminuïda és atesa de qualsevol malaltia, trastorn o trauma, en l'ambulatori o hospital ordinari sense cap problema. Quan pot anar a distreure's o divertir-se als espectacles o diversions on normalment van els conciutadans de la seva mateixa edat i condició sociocultural. D'igual manera podríem enumerar tots els altres serveis comunitaris, públics o privats, que tenen per finalitat respondre a les necessitats dels ciutadans.

On és normal que els ciutadans rebin ensenyament?

A les escoles.

És, per tant, dins del sistema escolar ordinari, posat a disposició de tots els ciutadans per poder gaudir d'aquest dret, on el disminuït ha de trobar-hi també la possibilitat de rebre l'educació adequada a les seves necessitats i d'acord amb les seves capacitats. Les lleis i altres normatives que regulen el sistema escolar, així com les estructures d'ordre material, tècnic i personal amb les quals està dotat, no tan sols ho han de permetre, sinó que han d'afavorir-ho.

El principi de normalització en relació amb les actituds personals i socials davant la persona disminuïda.

El principi de normalització té una altra vessant a part de l'estrictament referida als serveis. És la relacionada amb les actituds personals davant la persona disminuïda, tant per part dels seus familiars com de les altres persones que han de relacionar-se amb ell. (Nirje 1969, Bank Milkensen 1972 i Wolffensberger 1986).

Són aquelles actituds que, juntament amb els serveis i els programes pertinents, han d'ajudar a fer que sigui una realitat, per a la persona disminuïda, poder tenir una existència tan propera com sigui possible a la que porten la majoria dels seus coetanis.

Unes actituds i uns programes que han de permetre que les pautes i condicions de la vida quotidiana d'un infant, jove o adult disminuït, siguin el més semblants possible a les normes i pautes que regeixen per a qualsevol altre infant, jove o adult de la seva comunitat.

Principi d'individualització de les respostes

Les respostes adreçades a satisfer els drets de la persona disminuïda s'han d'adaptar a les característiques individuals de cada subjecte, a les seves capacitats, interessos i necessitats especials.

Així, per exemple, davant un escolar disminuït, el sistema educatiu ordinari, com a conseqüència de l'aplicació del principi de normalització del servei, s'ha de plantejar de quina manera pot respondre millor al dret que com a ciutadà té a l'educació.

Caldrà elaborar en cada cas un programa individualitzat en el qual, tenint com a referència els objectius generals de l'educació i els currículums ordinaris, s'hauran de fer les adequacions pertinents, tot assenyalant-hi els recursos d'ordre personal, material i tècnic que es preveuen com a necessaris per a la seva correcta aplicació i avaluació.

Caldrà, doncs, respondre a fons a les preguntes sobre **QUE pot aprendre, **COM** cal conduir aquest procés d'aprenentatge, **QUI** ha d'intervenir-hi, **QUAN** s'hauran de realitzar cada una de les actuacions previstes i detallar, finalment els recursos, que són necessaris, tant els especials com els ordinaris. (R.Ruiz. 1989)⁴**

---

⁴R. Ruiz. Adequacions curriculars individualitzades
Documents d'Educació Especial. Departament d'Ensenyament. 1989

Principi d' integració

Una vegada realitzada aquesta adequació curricular individualitzada queda, però, una pregunta pendent que cal contestar coherentment amb els principis enunciats. La pregunta és, ON podrem dur a terme amb millors condicions el programa dissenyat ?

En la gran majoria dels casos, la resposta serà en l'escola on són escolaritzats el germans o companys del veïnatge de l'alumne disminuït, ja que, amb aquesta decisió, el programa previst es veu enriquit, d'entrada amb uns valors afegits indiscutibles.

Això serà així tant si la integració és en grup com si és tracta d'una integració individual. En el primer cas es produeix una integració física i funcional a la vida escolar, ja que participa, amb la resta dels alumnes de l'escola, en algunes activitats i hi comparteix els espais per bé que la majoria de les activitats i programes són desenvolupats a l'aula o unitat d'educació especial del centre ordinari.

En la segona modalitat, l'alumne amb necessitats educatives especials és escolaritzat al si d'una aula ordinària i comparteix amb els seus companys de classe els espais, horaris i programes, amb les adequacions i suports pertinents en cada cas.

Tant en una modalitat com en l'altra la qualitat i la quantitat d'estímul que un entorn ordinari comporta han d'incidir, sense cap mena de dubte, de forma positiva en el procés d'aprenentatge de l'alumne amb necessitats educatives especials. També han d'incidir, en el procés d'acceptació i valoració positiva, per part de la resta d'alumnes, de la diversitat i la diferència en les capacitats com un element més característic d'una societat plural i democràtica, on la inevitable competitivitat cal que sigui sempre respectuosa amb els drets dels que no poden competir en igualtat de condicions.

L'escola oberta a aquests alumnes és enriquida, a més a més, per les aportacions dels mestres especialistes i altres professionals que intervenen no solament en el procés d'aprenentatge de l'alumne amb necessitats educatives especials, sinó també, directament o indirectament, en la globalitat de l'alumnat.

Per altra banda, evita que aquests professionals quedin encerclats en un àmbit tancat i sense estímuls.

Podríem dir quelcom semblant pel que fa al professorat ordinari. El contacte amb aquests alumnes i els seus professors és també, per a ells, un element enriquidor tant a nivell professional com personal.

No cal dir que per als pares dels alumnes amb necessitats educatives especials, l'escolarització dels seus fills en un centre ordinari comporta també elements facilitadors de la seva tasca com a pares. Reben, per part dels altres, pares la seva comprensió, que es basa en una solidaritat real, fruit del coneixement que produeix el frec a frec diari, el qual no té res a veure amb la compassió pietosa resultant d'un coneixement llunyà del problema.

Hem enumerat algunes de les raons que sustenten el principi d'integració utilitzant com a exemple la integració escolar, també podríem referir-nos, amb arguments semblants, a la integració laboral, a la participació en les activitats de lleure, o en la integració en qualsevol de les altres activitats de la vida personal i social.

De fet, la integració social no és un acte ni una forma de viure estàtica, sinó un procés dinàmic, el qual s'inicia amb la integració de l'infant disminuït dins del si de la família i del seu entorn més proper, i es continua al llarg de la vida del subjecte, durant la seva etapa escolar i després amb la seva incorporació activa a la vida laboral i comunitària.

Els nivells d'integració social aconseguits variant, per tant, en cada cas d'acord amb la intensitat amb que s'ha viscut cadascuna de les etapes, i seran sempre el resultat d'una relació dialèctica entre el subjecte i el seu entorn.

Principi de la sectorització dels serveis

Per raons, en primer lloc, d'eficiència i eficàcia, els serveis socials han de ser tan a prop com sigui possible d'allí on es produeixen les necessitats.

En segon lloc, perquè els principis de normalització, individualització i integració són de difícil aplicació en uns serveis desarrelats de l'entorn familiar i comunitari del subjecte.

I, en tercer lloc, i no per això el menys important, perquè la participació dels usuaris en la planificació i funcionament d'aquests serveis, com el control i l'avaluació social de la seva gestió, constitueixen la garantia més fiable que compleixen les finalitats per a les quals van ser creats.

Proximitat geogràfica a la residència del ciutadà que en té necessitat, i incorporació de tots aquells elements de l'entorn en el qual viu la persona disminuïda, són factors que poden contribuir tant a l'assoliment dels objectius fixats en cada situació concreta com a una major rendibilitat social.

L'estímul i el control social són, doncs, els trets bàsics que caracteritzen el principi de sectorització dels serveis.

L'anàlisi que estem fent d'aquests principis ens porta, ineludiblement, a fer un pas més. Ens exigeix una reflexió a fons sobre les actituds personals i socials necessàries per intentar comprendre la situació humana i social de les persones disminuïdes, els seus problemes i les relacions que mantenen o no amb l'entorn en què es troben immerses.

En primer lloc, hem de tenir molt clar que cal considerar tots aquests factors com uns processos canviants i, per tant, dinàmics, no com a formes i situacions estàtiques.

En segon lloc, hem de convenir en que totes les persones tenen les mateixes necessitats bàsiques i tots els homes poden comunicar als altres aquestes necessitats.

D'aquesta manera, la comunicació constituïda en essència del procés vital de qualsevulla persona esdevé diàleg creatiu de cada home i de cada dona amb el seu entorn.

La diferència entre els homes rau, precisament, en llur habilitat per comunicar aquestes necessitats de manera que siguin compreses i acceptades pels altres.

Els disminuïts, tots els disminuïts, tenen algunes coses importants a dir-nos. Molt més que simplement transmetre les seves necessitats més immediates. Les persones disminuïdes poden comunicar-se amb el seu entorn.

Per tant, el que cal posar en qüestió és l'habilitat de l'entorn social per entendre i acceptar llur capacitat de comunicació i la forma amb què aquesta es produeix.

També ha de quedar molt clar que no diem això per motius purament sentimentals. El destí de la nostra cultura depèn, en gran mesura, de la nostra habilitat a reconèixer-ho. (M.Söder- JM.Jarque.1976)⁶

Comunicar és participar, cosa que vol dir ser capaç de canviar el nostre propi entorn.

Les nostres institucions per a les persones disminuïdes, i la seva orientació, sovint no proporcionen les condicions essencials perquè aquest procés pugui dur-se a terme. Acceptant aquest fet, avui dia, la tendència és resoldre els problemes dels disminuïts a través de la seva integració social.

Però això no és suficient. També fora de les institucions tradicionals podem trobar-hi moltes situacions vitals no gens favorables al disminuït. Cal evitar, doncs, el perill sempre existent de crear un nou rol dins de la societat per a la persona disminuïda. Sempre que algú ens assigna un rol, continuem essent dependents, encara que sigui d'una altra forma.

---

⁶SUOMI MANIFEST. Séminaire européen sur l'intégration sociale des handicapés mentaux. HUVINKAA - Finlandia. OFFICE DES NATIONS UNIES A GENEVE. 1976

La integració social de la persona disminuïda és un procés dinàmic i mai un resultat o una manera formal de viure.

És un procés en què ha de tenir lloc no solament la comunicació física i funcional, sinó també la social, amb l'exigència que comporta de participació activa de la persona disminuïda en la vida comunitària, en la mesura de les seves capacitats.

Així, doncs, com qualsevol altra persona, el disminuït ha de trobar-se en una situació que li permeti participar, d'acord amb la seva capacitat, i de la forma més àmplia possible, en la presa de decisions sobre la seva vida personal i en les que afecten la vida de la comunitat a la qual pertany.

Els serveis socials especialitzats, les associacions pro-persones disminuïdes i els professionals tenen un gran paper a complir en la tasca de fer possible la comprensió de la comunicació dels disminuïts i l'acceptació del seu missatge per part de la societat. Han de ser conscients que només les unes i els altres existeixen perquè molts disminuïts encara no tenen el coneixement ni el control suficient de la seva pròpia situació. I han de ser molt conscients, també, que poden ajudar-los molt a aconseguir aquest coneixement i control.

El procés d'integració social no es basa únicament en la qüestió de transformació i millora dels serveis, ni tampoc dels programes que s'hi desenvolupen, sinó de canvis a un nivell molt més pregon, canvis que involucren l'escala de valors socials, les normes i, fins i tot, els judicis ètics.

El salt de la segregació a les pràctiques integradores implica la modificació d'algunes actituds fonamentals en front de les persones disminuïdes.

Si, com dèiem anteriorment, el reconeixement formal de la persona disminuïda com a subjecte de dret és com l'eix central d'una roda i l'aplicació dels principis operatius que hem analitzat són els radis que la vertebrèn, la participació activa de la persona disminuïda, com a protagonista insubstituïble en les decisions que afecten la seva vida personal i social, constitueix el motor que mou la roda i permet el seu avanç cap a fites cada vegada més àmplies en el procés d'integració social d'aquestes persones.

El difícil camí cap al reconeixement real

Si bé és cert que els principis que hem descrit i analitzat han inspirat la Llei d'Integració Social dels Minusvàlids, no és menys cert que entre la seva proclamació legal, els corresponents reglaments normatius i les estructures que es creen, hi ha, en el millor dels casos, una evident diacronia i massa sovint contradiccions flagrants.

Intentarem assenyalar alguna d'aquestes contradiccions, les quals constitueixen un obstacle seriós en el camí cap al reconeixement real dels drets proclamats, i formalment reconeguts, per les lleis.

En primer lloc, cal tenir present que no hi hagut el temps necessari per pair aquests principis, als quals s'ha arribat, la majoria de les vegades, de forma artificial i no com a conseqüència d'un procés d'evolució personal o col·lectiu. Això ens diferencia d'aquells països on van sorgir, tant pel ritme seguit com pel nivell d'aplicació aconseguit.

En aquests països, cada etapa ha estat viscuda en profunditat i amb prou temps superar les resistències personals i socials que sempre afloren, en qualsevol col·lectivitat, davant del canvi; sobretot les generades pels mateixos professionals dedicats a l'atenció dels disminuïts i les institucions al seu servei creades en cada època, encara que pugui semblar paradoxal.

Tampoc no hem d'oblidar que aquesta evolució ha seguit un camí paral·lel a les conquestes que, en tots els camps, tenen lloc en qualsevol país democràtic. Tots sabem que l'any en què es va començar a elaborar el projecte de llei acabàvem de sortir d'un parèntesi de més de 40 anys de marginació, com a comunitat, del procés que seguien els nostres veïns.

Així, en la mateixa LISMI, podem trobar-hi nombrosos exemples de contradiccions amb els principis que teòricament inspiren el seu articulat. En aquest sentit, són molt interessants les aportacions que fan M.Aznar, P.Azua, i E.Niño en el seu llibre Integración Social de los Minusválidos - Comentarios a la Ley 13/1982, de 7 abril. Colección Rehabilitación INSERSO 1982.

En el pròleg d'aquest llibre, l'aleshores president del Tribunal Suprem i del Consell General del Poder Judicial, Federico Sainz de Robles, assenyala la contradicció que la mateixa Llei representa: "si es considera l'article 49 de la Constitució com un mandat directe i operatiu per als poders públics, amb la mateixa amplitud que l'article 9 estableix per a la seva íntegra actuació, ens sobra raó per preguntar-nos per què ha d'intercalar-se una nova llei entre aquell imperatiu i les realitzacions en què es plasma tota acció política."

En el seu articulat, també hi podem trobar abundants mostres de contradicció amb els principis de normalització i sectorització dels serveis i personalització de les respostes. Contradiccions que tant en la normativa posterior com en les concepcions i formes dels nous serveis creats, s'hi mantenen més o menys encobertes:

1. Les administracions públiques mantenen encara en les seves estructures òrgans especialitzats en flagrant contradicció amb el principi de normalització dels serveis.⁶

2. El model mèdic tradicional diagnòstic sintomàtic/tractaments de les patologies, continua determinant moltes de les línies d'actuació i els consegüents reglaments d'aplicació, tant pel que fa a la valoració de les necessitats com en els instruments utilitzats per a la seva determinació i mesura. Un model mèdic el que, per altra banda, és qüestionat per la concepció més avançada de la mateixa medicina, que va en la línia de la prevenció mèdica i la preservació de la salut.

---

⁶Una excepció remarcable n'és el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. En la reestructuració dels seus òrgans, Decrets 12 i 13 de 1987, de 29 de gener, es suprimeix el Servei d'Educació Especial i les funcions que venia desenvolupant són assumides per les diferents unitats directives competents en cadascun dels aspectes relacionats amb l'escolarització dels alumnes amb necessitats educatives especials.

3. Per respondre a necessitats tan diferents com poden ser les sanitàries, les educatives o les d'ordre laboral i de lleure, es manté la utilització de valoracions, classificacions, categoritzacions i barems basats en aquest model mèdic, sense cap relació amb allò que en cada cas i circumstància teòricament es pretén valorar.

4. Si bé és cert que la minusvalidesa es projecta sobre activitats concretes i determinades de la vida d'una persona: sanitat, educació, lleure, ocupació laboral, habitatge, etc. també és cert que el fet que una persona presenti una disminució en relació amb una d'elles no implica, necessàriament, que la tingui respecte de les altres.

Per exemple, segons la normativa sueca es defineixen com a treballadors minusvàlids aquelles persones les quals tenen dificultats per obtenir o mantenir un lloc de treball en el mercat laboral ordinari a conseqüència d'una incapacitat d'ordre físic, mental, intel·lectual, mèdic o social.⁷

En aquesta definició, a part d'ampliar el concepte de minusvàlid a un col·lectiu potencialment més gran, es fa més èmfasi en les possibles dificultats per trobar o mantenir un lloc de treball que no pas en les característiques del subjecte.

---

⁷ **Employment for handicapped persons in Sweden.**
OCDE - CERI: Paris HA80-A.M. Quartfort & Göteborg/harsson. 1980

Dit d'una altra manera, no necessàriament totes les persones disminuïdes han de tenir el mateix ordre de dificultats, ja que, si bé és òbviamment cert que el tipus i gravetat del handicap poden incidir en les oportunitats d'inserció en el món laboral, no és menys cert que els factors que determinen, en definitiva, la possibilitat d'ampliar aquestes oportunitats, les condicionen, en gran mesura, segons les característiques pròpies de cada lloc de treball concret i les lleis que regeixen el món laboral i productiu en una societat determinada.

5. El manteniment d'uns criteris i models idèntics per a situacions diferents té l'efecte, dit en paraules entenedores, de pretendre mesurar la capacitat d'un contenidor, la superfície d'un camp o la llargada d'una carretera utilitzant un termòmetre o el coeficient de dilatació del material emprat.⁹

6. Però el més greu és que, la majoria de les vegades, l'objectiu no és ben bé respondre a les necessitats, sinó poder esgrimir una raó per poder limitar, precisament, aquesta resposta, a la qual té dret com qualsevol altre ciutadà. Dret que només pot ser limitat per les mateixes causes que es limita la resta dels ciutadans.

---

⁹Policy Guidelines and administrative and personnel requirements for improved integration.
J.M. Jarque 1976. European Seminar - U.N. Office at Geneva.

7. Els equips multiprofessionals de valoració⁹ que preveu la Llei, són un altre exemple de perversió d'uns principis i d'un nou enfocament d'ordre tècnic, el qual tenia entre els seus objectius, precisament, trencar amb el model mèdic.

8. La primera perversió, la qual ja apareix en la mateixa llei, és confondre aquest mètode de treball amb un òrgan administratiu (M.Aznar, P.Azua i E.Niño).

Amb la introducció d'un enfocament interdisciplinari, en l'abordatge de les minusvàlideses, es pretenia trencar amb un enfocament parcial, exclusivament mèdic, per arribar a una intervenció interdisciplinària i multiprofessional que respongués, de forma més global, a la resolució dels problemes de la persona disminuïda i s'adaptés, en cada cas i circumstància, a aquelles necessitats concretes que en cada moment de la seva vida es produeixen, ja siguin d'ordre sanitari, educatiu, laboral, etc, donant, per tant, importància en cada moment a uns o altres dels diferents aspectes i factors determinants de cada situació concreta. I això precisament perquè al llarg del procés vital de tota persona les necessitats varien d'acord amb l'edat, l'evolució personal de cadascú i les exigències també canviants de l'entorn.

---

⁹La primera vegada que es fa un intent de definició de les funcions d'aquests equips en un document oficial a Espanya, és en la ponència sobre personal del "Plan Nacional de Educación Especial".

Entre d'altres objectius es volia aconseguir, a través d'aquests òrgans administratius, que les respostes a les necessitats canviants de les persones disminuïdes tant d'ordre tècnic com administratiu, formessin un "continuum" coherent.

També es pretenia fer una distinció clara entre la intervenció interdisciplinària amb finalitat de donar suport tècnic a un acte administratiu (el qual té conseqüències d'assignació de recursos i, per tant, pressupostàries) i la intervenció interdisciplinària que té per finalitat l'atenció directa del subjecte: acte merament tècnic.¹⁰

En òrgans administratius semblants als que preveu la LISMI, com per exemple les Comissions Departamentals franceses CDES i COTOREP, no es decideix mai sobre un tractament mèdic o rehabilitador ni sobre un programa individual educatiu o social.

Simplement, en aquests llocs de trobada no burocratitzats, els diferents agents que hi intervenen faciliten la informació necessària, la qual cosa permet a la Comissió fer una proposta unitària sobre les ajudes, prestacions o subvencions que els diferents departaments de l'Administració poden o han de proporcionar al subjecte. Com també, si escau, proposar al mateix subjecte o a la seva família les diferents sortides que ofereixen, en cada cas, els serveis existents al territori.

---

¹⁰ Josep Ma. Jarque. Consulta Internacional sobre equipos multiprofesionales. Real Patronato de Educación y Atención a Minusválidos. Madrid 1985.

El fet que cada Comissió tingui limitat un àmbit territorial a un sector de població reduït, permet que aquestes propostes es facin amb el coneixement concret i real dels serveis que s'ofereixen.

Ens hem estès en l'anàlisi de l'esperit amb què la LISMI estableix aquests equips, tant per la importància que tenen per la seva incidència al llarg de tota la vida de la persona disminuïda com perquè, segons el nostre, entendre la realitat dels múltiples equips creats al si de cada Administració, i en els diferents departaments de cada una d'elles, es constitueix en el paradigma de les contradiccions que la mateixa LISMI i la seva aplicació contenen.

9. Encara ara, la persona disminuïda s'ha d'adaptar als criteris i forma d'actuar dels òrgans i serveis teòricament creats per estar al seu servei, i a unes modalitats de recursos estàndards. Semblaria més lògic que els recursos, l'actuació dels professionals i els criteris dels serveis tècnics i administratius s'adaptessin a les necessitats de cada persona.

"Les persones disminuïdes són, respecte a una societat si fa no fa com un tronc verd respecte a una estufa de llenya. Si l'estufa no tira, el tronc fumeja, i els experts es precipiten examinar-lo, a establir-ne l'equació del grau d'humitat i altres detalls "científics" que expliquin unes bombolles, una escuma o uns xiulets que ni tan sols s'haurien notat si la xemeneia estés ben orientada" (F. Deligny 1971)"

"Fernand Deligny, Los vagabundos eficaces. Ed. Estels, 1971.

Els esforços esmerçats a valorar, categoritzar i etiquetar els disminuïts s'haurien de dedicar a avaluar els serveis i les actuacions que se'ls adreça.

10. Però encara hi ha coses més greus: els criteris, les formes d'actuació i les modalitats dels recursos, a més de no adaptar-se generalment a les necessitats individuals de cada subjecte, varien, fins a nivells fins i tot contradictoris, d'un Departament a un altre i, en alguns casos, entre serveis d'un mateix Departament.

D'aquesta forma, la continuïtat de la resposta, que alhora és global i canviant, a unes necessitats concretes durant tot el procés vital de la persona disminuïda, tampoc no és garantida ni respectada.

11. Si bé podem afirmar, amb tota rotunditat, que, al voltant de la persona disminuïda mai no s'havia creat un sector de serveis com ara, en què la quantitat de recursos i el nombre de professionals de totes les disciplines que s'hi dediquen assoleix nivells impensables fa uns anys, no estem tan segurs de poder afirmar, amb la mateixa rotunditat, que la qualitat de vida de les persones disminuïdes, tot i haver millorat, ho hagi fet en els nivells de creixement quantitatiu experimentat pel sector.

12. El total dels recursos econòmics destinats al sector per les administracions públiques és molt important. Un estudi a fons segurment ens demostraria que una millor resposta als drets i a les necessitats dels disminuïts no ve condicionada tant pel possible dèficit en la quantitat total dels recursos que actualment s'esmercen en el sector, com en una més eficient utilització d'aquests mateixos recursos.

13. Finalment, la participació activa de la persona disminuïda en la presa de decisions que afecten a la seva vida personal és encara molt lluny de ser una realitat quotidiana. I també ho és la participació dels pares o tutors del disminuït quan aquest és menor d'edat o no té la capacitat suficient.¹²

Cal, doncs, que aquests obstacles, i d'altres que no hem assenyalat en aquest breu treball, siguin remoguts si volem aconseguir el reconeixement ~~de~~ de la persona disminuïda com a subjecte ~~protagonista de la seva història~~ protagonista de la seva història personal. I això exigeix una revisió a fons tant de la normativa que regeix l'aplicació de la Llei com dels criteris de funcionament del serveis i dels professionals i associacions que treballen en aquest sector, per tal d'anàlitzar fins a quin punt, tots plegats, adhuc en algun cas els mateixos disminuïts, en els nostres criteris i actituds i en les nostres actuacions, som fidels als principis que la Llei proclama. Aquest és el repte.

---

¹²Llei General d'Ordenació del Sistema Educatiu.
Art. 37 ap. 4

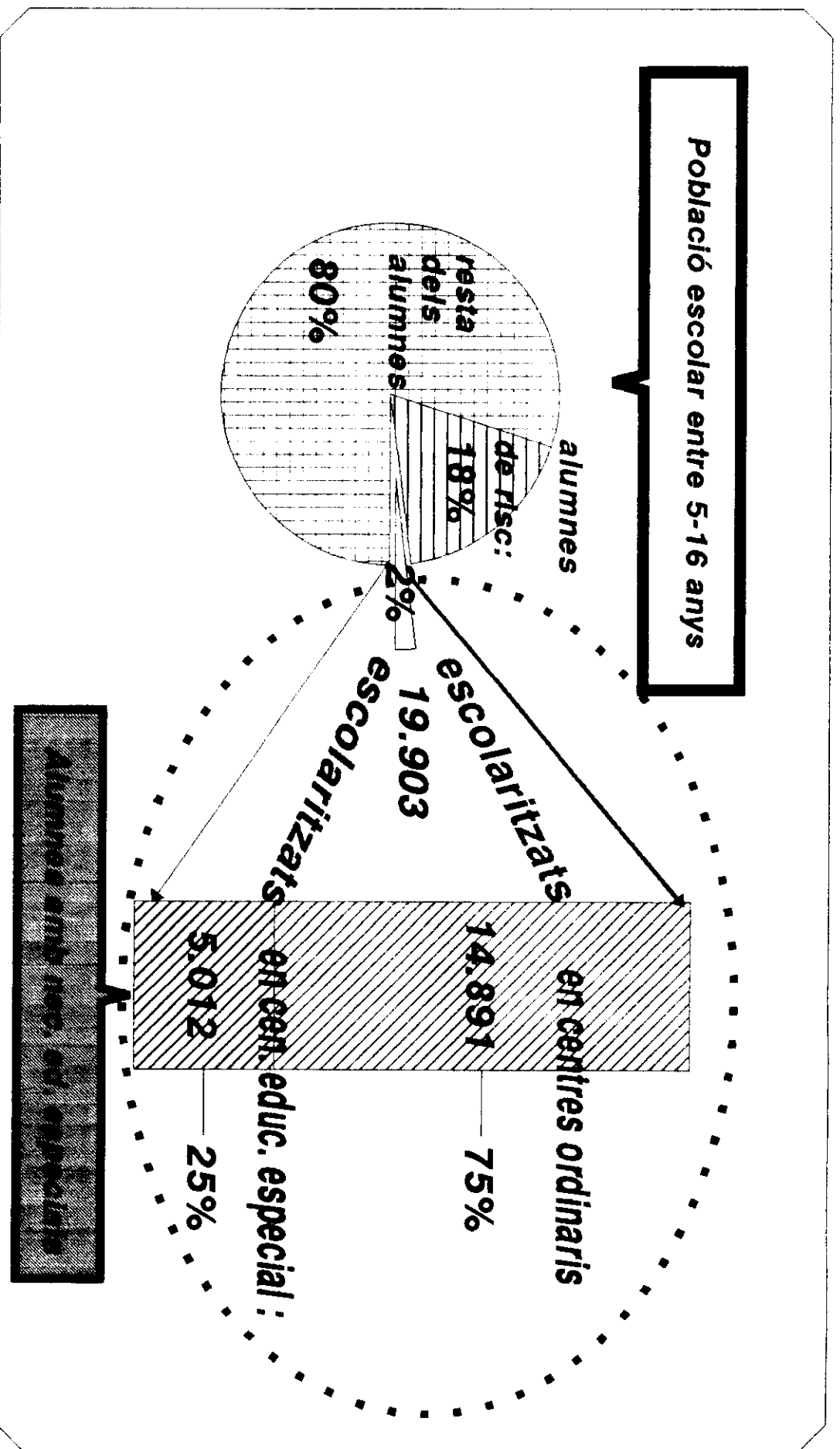
La iniciativa del Comitè Assessor del President, de realitzar aquestes jornades de treball, amb una participació tan àmplia de representants d'associacions de persones disminuïdes i de federacions d'associacions de pares, com també de professionals i experts, creiem ens proporciona una bona ocasió per fer-ho.

Aquesta és la meva modesta aportació a la tasca de tots.

Josep M^o Jarque i Jutglar

Abril del 1992

Els alumnes amb necessitats educatives especials, entre 5 i 16 anys, curs 1991/92.

**Alumnes amb necessitats educatives especials,
entre 5 i 16 anys, escolaritzats en centres docents ordinaris.**

